

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه شهید چمران اهواز

دانشگاه شهید چمران اهواز

دانشکده: حقوق

پایان نامه کارشناسی ارشد

گرایش: حقوق خصوصی

عنوان:

بررسی جهات اعاده دادرسی در حقوق ایران و آمریکا

استاد راهنما:

خلیل احمدی

استاد مشاور:

پژمان محمدی

نگارنده:

فریده محمودی برام

تابستان ۱۳۹۹

باسمه تعالی

دانشگاه شهید چمران اهواز

دانشکده اقتصاد

(نتیجه ارزشیابی پایان نامه کارشناسی ارشد)

پایان نامه خانم فریده محمودی برام
گرایش: خصوصی
دانشکده: اقتصاد
به شماره دانشجویی ۹۶۱۶۷۰۵
دانشجوی رشته: حقوق
با عنوان:

بررسی جهات اعاده دادرسی در حقوق ایران و امریکا

جهت اخذ مدرک:..... در تاریخ:..... توسط هیأت داوران مورد ارزشیابی قرار
گرفت و با درجه..... تصویب گردید.

امضاء	رتبه علمی	اعضای هیأت داوران:	
.....	استاد راهنما:.....	۱.
.....	استاد مشاور:.....	
.....	استاد داور:.....	
.....	استاد داور:.....	
.....	نماینده تحصیلات تکمیلی:.....	
.....	مدیر گروه:.....	۲.
.....	معاون پژوهشی و تحصیلات تکمیلی دانشکده:.....	۳.
.....	مدیر تحصیلات تکمیلی دانشگاه:.....	۴.

تقدیم به:

سپاسگزاری

چکیده

نام خانوادگی: محمودی برام	نام: فریده	شماره دانشجویی: ۹۶۱۶۷۰۵
بررسی جهات اعاده دادرسی در حقوق ایران و آمریکا		
استاد / اساتید راهنما: خلیل احمدی		
استاد / اساتید مشاور: پژمان محمدی		
درجه تحصیلی: کارشناسی ارشد	رشته: حقوق	گرایش: حقوق خصوصی
دانشگاه: شهید چمران اهواز	دانشکده: حقوق	گروه: حقوق خصوصی
تاریخ فارغ التحصیلی:		تعداد صفحه:
کلید واژه ها: اعاده دادرسی، تجدیدنظرخواهی، حقوق ایران، قانون فدرال آمریکا، احکام، امور مدنی.		
<p>اعاده دادرسی یکی از طرق فوقالعاده شکایت از احکام و یک طریقه عدولی است. راهی است برای بازگشت نزد همان دادگاهی که حکومت کرده به منظور درخواست عدول از رأی که دادگاه سابقاً داده و شاکی مدعی صدور آن از روی اشتباه (سهو و خطا) باشد. در حقوق آمریکا، اعاده دادرسی، دادرسی جدیدی از یک دعوا است که پیش از آن مورد رسیدگی قرار گرفته است. اعاده دادرسی، دادرسی دوم یا دادرسی بعدی یک دعوی یا یک تجدیدنظر خواهی است که معمولاً از آن به بررسی و رسیدگی به اشتباه مورد ادعا یا ترک فعل و قصور ادعا شده در حکم یا نظر قضایی دادگاه یاد می کنند. این تحقیق با هدف بررسی تطبیقی اعاده دادرسی در حقوق ایران و آمریکا انجام شده است. سوال اصلی این است که شرایط، جهات و آثار اعاده دادرسی در حقوق ایران و آمریکا چیست؟ نتیجه آن که اصل بر اعاده دادرسی است. اعاده دادرسی مستلزم جهات خاصی است و احراز جهات دادرسی موجب ورود دادگاه به رسیدگی ماهوی دعوی می گردد. جهات اعاده دادرسی در حقوق ایران قلمرو وسیع تری نسبت به حقوق آمریکا دارد. اعاده دادرسی در حقوق ایران و آمریکا دارای آثار تعلیقی، انتقالی، تشدید، تخفیفی و انسدادی می باشد.</p>		

فهرست مطالب

مقدمه:	۱
۱- بیان مسأله	۱
۲- ضرورت و اولویت تحقیق	۳
۳- اهداف تحقیق:	۳
۴- چارچوب نظری و پیشینه تحقیق:	۴
۴-۱- چارچوب نظری:	۴
۴-۲- پیشینه تحقیق:	۴
۵- پرسشها یا فرضیه های تحقیق:	۶
۶- روش تحقیق:	۷
۶-۱- نوع روش مطالعه	۷
۶-۲- روش گردآوری اطلاعات	۷
۶-۳- ابزار گردآوری اطلاعات	۷
۶-۴- روش تجزیه و تحلیل اطلاعات	۸

فصل اول: مفهوم و پیشینه اعاده دادرسی در حقوق ایران و آمریکا

گفتار اول: پیشینه اعاده دادرسی در حقوق ایران و آمریکا	۱۰
بند اول: حقوق ایران	۱۰
بند دوم: حقوق آمریکا	۱۲
گفتار دوم: مفهوم و اقسام اعاده دادرسی در حقوق ایران و آمریکا	۱۳
بند اول: مفهوم اعاده دادرسی در حقوق ایران و آمریکا	۱۳
الف - مفهوم لغوی	۱۳
۱ - مفهوم اعاده	۱۴
۲ - مفهوم دادرسی	۱۴
ب - مفهوم اصطلاحی	۱۵
بند دوم: اقسام اعاده دادرسی	۱۸
الف - اعاده دادرسی اصلی	۱۸
ب - اعاده دادرسی طاری	۱۹

ج - اعاده دادرسی تبعی	۲۰
گفتار سوم: مقایسه اعاده دادرسی با سایر طرق شکایت از آراء	۲۱
بند اول: مقایسه اعاده دادرسی با طرق عادی شکایت از آراء	۲۲
الف - واخواهی	۲۲
ب - تجدیدنظرخواهی	۲۴
بند دوم: مقایسه اعاده دادرسی با طرق فوق العاده شکایت از آراء	۲۶
الف - فرجام خواهی	۲۶
ب - اعتراض شخص ثالث	۲۷
گفتار چهارم: اصحاب دعوی در اعاده دادرسی در حقوق ایران و آمریکا	۳۰
بند اول: حقوق ایران	۳۰
الف - خواهان و خوانده دادرسی نخستین	۳۰
ب - قائم مقام و نماینده طرفین دعوا	۳۱
۱ - قائم مقام طرفین دعوی	۳۱
۱-۱ - وارث طرفین	۳۲
۱-۲ - وکلای طرفین دعوی	۳۳
۲-۱ - منتقل الیه	۳۲
۲-۲ - وصی طرفین دعوی	۳۳
۳-۲ - ولی طرفین دعوی	۳۴
۴-۲ - قیم طرفین دعوا	۳۴
بند دوم: حقوق آمریکا	۳۵

فصل دوم: جهات اعاده دادرسی در حقوق ایران

گفتار اول: صدور حکم خارج از موضوع مورد ادعا	۴۰
گفتار دوم: صدور حکم به بیشتر از خواسته	۴۱
گفتار سوم: تضاد در مفاد حکم	۴۳
گفتار چهارم: صدور احکام متضاد	۴۵
بند اول: صدور دو حکم متضاد	۴۵

- بند دوم: وحدت موضوع ۴۷
- بند سوم: وحدت اصحاب دعوی ۴۷
- بند چهارم: وحدت دادگاه ۴۸
- گفتار پنجم: حيله و تقلب ۴۸
- بند اول: تحقق حيله و تقلب ۴۹
- بند دوم: اقدام به حيله و تقلب از جانب طرف مقابل ۵۱
- بند سوم: اقدام به حيله و تقلب از جانب وکیل ۵۱
- بند چهارم: تأثیر حيله و تقلب مؤثر در دعوی ۵۲
- گفتار ششم: اثبات مجعولیت سند مستند حکم ۵۳
- بند اول: اسناد مجعول، مستند حکم باشد ۵۳
- بند دوم: اثبات جعلیت اسناد ۵۴
- بند سوم: اثبات جعلیت پس از صدور حکم ۵۴
- گفتار هفتم: به دست آمدن اسناد و مدارک جدید ۵۵

فصل سوم: جهات و شرایط اعاده دادرسی در حقوق آمریکا

- گفتار اول: دادخواست اعاده دادرسی در حقوق آمریکا ۶۱
- بند اول: شکل دادخواست ۶۱
- بند دوم: ابلاغ دادخواست اعاده دادرسی ۶۲
- بند سوم: ثبت دادخواست اعاده دادرسی ۶۲
- بند چهارم: تسلیم مدارک ۶۳
- بند پنجم: معرفی وکیل ۶۴
- بند ششم: درخواست مجوز اعاده دادرسی ۶۵
- بند هفتم: خلاصه دادخواست ۶۵
- گفتار دوم: آراء قابل اعاده دادرسی در حقوق آمریکا ۶۶
- گفتار سوم: جهات اعاده دادرسی در حقوق آمریکا ۶۷
- بند اول: فقدان یا نقص ابلاغ مناسب و مقرر ۶۸
- بند دوم: قبول شهادت غیر قانونی ۶۸
- بند سوم: رد شهادت قانونی ۷۱

الف - شکل شهادت	۷۲
ب - شهادت مستقیم و غیرمستقیم	۷۲
ت - شخص شاهد	۷۳
ث - عدم اهلیت برای ادای شهادت	۷۳
ج - معافیت از ادای شهادت	۷۴
د - نظام آزاد	۷۴
ه - مرتبط بودن شهادت	۷۵
و - قدرت اثباتی شهادت	۷۶
ی - شهادت درباره وقایعی غیرقانونی	۷۷
بند چهارم: اشتباه قاضی در تفهیم و هدایت دعوا	۷۷
گفتار چهارم: مراجع صالح در رسیدگی به اعاده دادرسی در حقوق آمریکا	۷۸
گفتار پنجم: نحوه رسیدگی به اعاده دادرسی در حقوق آمریکا	۸۰
بند اول: تقاضای اعاده دادرسی	۸۰
بند دوم: بررسی پرونده توسط کارمندان دادگاه	۸۰
بند سوم: هیئتهای متشکل از سه قاضی	۸۱
بند چهارم: فرایند کار با حضور کلیه قضات	۸۱
بند پنجم: مباحثات شفاهی	۸۱
بند ششم: صدور حکم	۸۱
نتیجه گیری	۸۳
فهرست منابع	۸۶

مقدمه:

۱- بیان مسأله

اعاده دادرسی چهره دیگری از بازنگری حکم پس از قطعیت است. حقوق دانان این طرق شکایت از آرا را به دو دسته تقسیم بندی کرده اند: طرق عادی که عبارت است از تجدیدنظر و واخواهی و طرق فوق العاده که شامل فرجام خواهی، اعتراض شخص ثالث و اعاده دادرسی می باشد. که هر کدام از این شیوه های شکایت از آرا خود دارای شرایطی هستند که یکی از این شروط وجود جهاتی است که در قانون پیش بینی شده است. اما برخلاف طرق عادی که قانون گذار توانایی رسیدگی به تمام جهات تصریح شده در قانون را دارد حتی اگر در دادخواست بیان نشده باشد در طرق فوق العاده قاضی تنها می بایست به همان جهاتی رسیدگی کند که در دادخواست بیان شده است.

ضوابط دقیقی برای اعاده دادرسی در نظر گرفته شده تا فقط در صورت ضرورت و نبودن طریق دیگری برای شکایت از آن استفاده کرد. یکی از این ضوابط وجود جهاتی است که قانونگذار در ماده ۴۲۶ تصریح کرده است. از آنجایی که اعاده دادرسی به استحکام احکام لطمه میزند و اعتبار احکام را سست میکند بنابراین استفاده از آن بسیار محدود است و تنها در مواردی که قانون مشخص کرده است قابل اجرا می باشد. این محدودیت تا جایی است که قاضی تنها به جهات تصریح شده در دادخواست رسیدگی میکند و توانایی رسیدگی به جهات دیگری را ندارد حتی اگر احراز گردد نمیتواند بدون بیان در دادخواست اجازه رسیدگی مجدد حکم را صادر کند. فلسفه وجودی تصریح و محدود کردن جهات اعاده دادرسی توسط قانون گذار در ماده ۴۲۶ قانون آیین دادرسی برای جلوگیری از بین رفتن اثر اجرایی احکام قطعی است تا بتوان نظم را که یکی از اهداف ثانویه جوامع بشری است را برقرار سازد و از سویی دیگر برای اجرای عدالت و جلوگیری از تضییع حقوق افراد فصل سوم مبحث هفتم قانون آیین دادرسی مدنی از ماده ۴۲۶ تا ۴۴۱ و همچنین در قانون آیین دادرسی کیفری ماده ۴۷۴ تا ۴۸۳ و آیین دیوان عدالت اداری مواد ۹۶ تا ۱۰۶ را به اعاده دادرسی اختصاص داده است.

در قانون آ.د.م جهات اعاده دادرسی را در هفت بند محصور نموده است که عبارتند از:

موضوع حکم، مورد ادعای خواهان نبوده باشد.

حکم به میزان بیشتر از خواسته صادر شده باشد.

وجود تضاد در مفاد یک حکم که ناشی از استناد به اصول یا به مواد متضاد باشد.

حکم صادره با حکم دیگری در خصوص همان دعوا و اصحاب آن که قبلاً توسط همان دادگاه صادر

شده است متضاد باشد بدون آنکه سبب قانونی موجب این مغایرت باشد.

طرف مقابل در خواست کننده اعاده دادرسی حيله و تقلبی بکاربرده که در حکم دادگاه موثر بوده

است.

حکم دادگاه مستند به اسنادی بوده که پس از صدور حکم، جعلی بودن آنها ثابت شده باشد.

پس از صدور حکم اسناد و مدارکی بدست آید که دلیل حقانیت درخواست کننده اعاده دادرسی باشد

و ثابت شود که اسناد و مدارک یاد شده در جریان دادرسی مکتوم بوده و در اختیار متقاضی نبوده است.

با وجود یک یا چند مورد از این جهات محکوم علیه می تواند از دادگاه درخواست اعاده دادرسی کند.

حال با بررسی تطبیقی این هفت بند ماده ۴۲۶ با قانون امریکا میتوان تفاوت و شباهت های موجود در حقوق

دو کشور ایران و امریکا را در نهاد اعاده دادرسی دریافت و همچنین از این طریق کم و کاستی هایی

موجود در قوانین برای حل کردن مسألی که راه حلی برای آنها پیش بینی نشده است.

جهات اعاده دادرسی امریکا در ماده ۵۰ و ۵۹ قانون این دادرسی بیان شده است. این جهات عبارتند از:

۱) پذیرفتن شهادت غیرقانونی.

۲) عدم پذیرش شهادت قانونی.

۳) اشتباه قاضی در تفهیم و هدایت دعوا.

۴) فقدان یا نقص ابلاغ مناسب و مقرر.

با وجود اختلافات جهات اعاده دادرسی در قوانین دو کشور با عین حال شباهتی بین آنها از این جهت

که این موارد برخی مربوط به طرفین دعوا و برخی مربوط به دادگاه است برقرار می باشد. جهات بیان شده

در قانون امریکا در مقایسه با حقوق ایران محدودتر است و این امر نشان دهنده سختگیری بیشتری نسبت به این شیوه شکایت از احکام صادره از محاکم می باشد. با عین حال براساس تعریف و نگاهی که به این طرق شکایت در حقوق امریکا است باعث گستردگی دایره شمول این طرق شده است. به این دلیل که در حقوق امریکا هر نوع بررسی مجدد از حکم حتی تجدیدنظر را اعاده دادرسی نام نهاده اند برخلاف ایران اعاده دادرسی در معنای خاص بکار نرفته است. در این رساله در آغاز به تعریف اعاده دادرسی می پردازیم و سپس انواع، شرایط و آثار جهات اعاده دادرسی در حقوق دو کشور فوق الذکر مورد بررسی قرار می گیرد.

۲- ضرورت و اولویت تحقیق

ضرورت و اولویت این رساله همان گونه که در بیان مسله مطرح شد برای بررسی تطبیقی جهات اعاده دادرسی فی مابین حقوق دو کشور ایران و امریکا می باشد تا بتوان بسیاری از نقاط ضعف موجود در قانون را بدست آورد و مورد توجه قرار گیرد. همچنین بدست آوردن راه حل هایی از طریق دستاوردها و تجربیات کشور دیگر برای بسیاری از مشکلات و اختلافاتی که برای آنها هیچ راهی پیش بینی نشده است. جهات اعاده دادرسی یکی از شروط نهاد اعاده دادرسی است و از انجایی که تنها در احکام قطعی یافته انجام میگیرد دارای اهمیت بسزایی در دستگاه قضایی کشور دارد زیرا باعث محدود کردن موارد اعاده دادرسی میگردد براین اساس بررسی این جهات بصورت تطبیقی میتواند دستاوردها و تفسیرهایی تازه ای را وارد قانون کشور کند تا بسیاری از مشکلات حل گردند.

۳- اهداف تحقیق:

- ۱) تبیین شرایط و آثار اعاده دادرسی در نظام حقوقی ایران
- ۲) تبیین شرایط و آثار اعاده دادرسی در نظام حقوقی فدرال آمریکا
- ۳) تبیین تشابهات و تفاوت های نهاد اعاده دادرسی در حقوق ایران و آمریکا

۴- چارچوب نظری و پیشینه تحقیق:

۴-۱- چارچوب نظری:

در این رساله مبنایی اصلی و اساسی بررسی جهات اعاده دادرسی و تاثیر و تفاوت این جهات در قانون دو کشور ایران و امریکا است و چگونگی استفاده از راه حلها و تجربیات قضایی کشور دیگر در مسائل قضایی است که راه حلی در قانون، قانونگذار پیش بینی نکرده است.

۴-۲- پیشینه تحقیق:

الف- مقالات

علی عباس حیاتی (۱۳۹۷) در مقاله با عنوان «تحلیل نقادانه جهات «اعاده دادرسی» در قانون آئین دادرسی مدنی ایران با مطالعه تطبیقی در حقوق فرانسه» در پژوهش نامه انتقادی متون و برنامه های علوم انسانی، شماره ۵۷، بیان می کنند که به موجب اعاده دادرسی خواهان نقض حکم قطعی که علیه او صادر شده است را از دادگاه صادر کننده تقاضا می نماید. در صورت پذیرفته شدن درخواست، دعوا مجددا مورد بازبینی قرار می گیرد. ماده ۴۲۶ قانون آئین دادرسی مدنی ایران جهات اعاده دادرسی را در هفت مورد احصاء نموده است. تحلیل نقادانه جهات اعاده دادرسی به ما نشان می دهد که با توجه به مبنای ترسیم شده برای اعاده دادرسی لازم است اولاً بندهای یک تا سه ماده مذکور حذف شود و ثانياً دو جهت دیگر به آن اضافه شود. مورد نخست «اگر ثابت شود حکم قطعی بر مبنای شهادت یا شهادتنامه یا سوگند کذب صادر شده است» و مورد دوم «اگر نزد مراجع قضایی مربوط ثابت شود قاضی صادر کننده حکم قطعی مرتکب تخلفی شده است که در ناعلادلانه بودن صدور آن حکم موثر بوده است».

مهدی حسن زاده (۱۳۹۲) در مقاله ای با عنوان «اثر اعاده دادرسی و اعتراض شخص ثالث بر اجرای حکم» در فصلنامه مطالعات حقوق خصوصی، سال سی و چهارم، شماره ۱، بیان می کند که اثر اعاده دادرسی نسبت به اعتراض شخص ثالث شدیدتر است. چرا که در صورت صدور قرار قبولی اعاده دادرسی اجرای حکم متوقف می گردد، در حالی که اعتراض شخص ثالث، موجب تاخیر در اجرای حکم نمی-شود.

فریدون نهرینی (۱۳۹۲) در مقاله‌ای با عنوان «اثر اعاده دادرسی بر اجرای حکم قطعی دادگاه» در فصلنامه پژوهش‌های حقوقی، شماره ۲۳، بیان می‌کنند که اعاده دادرسی آثار متفاوتی را نسبت به حکم قطعی معترض‌عنه ایجاد می‌کند. یکی از این آثار، تأثیری است که اعاده دادرسی در یکی از مراحل خود بر اجرای حکم مورد اعاده دادرسی می‌گذارد و روند اجرایی آن را با توقف روبه‌رو می‌سازد. به عبارت دیگر اجرای حکم دادگاه گاهی با اتخاذ یکی از طرق فوق‌العاده شکایت از آراء یعنی اعاده دادرسی و گذر از مرحله‌ای از رسیدگی متوقف خواهد شد. پس از صدور قرار قبولی اعاده دادرسی، حکم قطعی معترض‌عنه حسب آن که در امور مالی باشد یا غیرمالی، از حیث ادامه عملیات اجرایی متأثر گشته و در مورد محکوم‌به غیرمالی، اجرای آن متوقف و اجرای محکوم‌به مالی نیز با اخذ تأمین مناسب از محکوم‌له به منظور جبران خسارت احتمالی، ادامه خواهد یافت. چنانچه به تشخیص دادگاه جبران خسارت احتمالی ناشی از اجرای حکم در صورت نقض حکم مورد اعاده دادرسی ممکن نباشد و یا محکوم‌علیه تأمین مورد نظر دادگاه را نسپرد، اجرای محکوم‌به مالی نیز متوقف خواهد شد.

فریدون نهرینی (۱۳۹۰) در مقاله‌ای با عنوان «تشخیص رییس قوه قضائیه به عنوان یکی از جهات اعاده دادرسی» در مجله تحقیقات حقوقی، شماره ۵۳، بیان می‌کنند که اعاده دادرسی به لحاظ انحصار و محدودیت جهات آن، به طور استثنایی و در موارد خاص اعمال و پذیرفته می‌شود. ضمن اینکه باب ورود به این مرحله برای دیگران (اشخاص ثالث) باز نیست. همین ویژگی‌ها باعث شده که اعاده دادرسی در هم‌سنجی با سایر طرق، موقعیتی ممتاز و انحصاری به خود گرفته تا هیچ‌یک از طرفین پرونده در مقایسه با طریق عادی تجدید نظرخواهی، نتوانند با توسل به این نهاد قانونی به سهولت بخت خویش را در نقض حکم بیازمایند و فرصتی دیگر برای خود فراهم آورند. قانونگذار با نادیده گرفتن قیود و محدودیت‌هایی که برای این نهاد قانونی وجود دارد، در سال ۱۳۸۵ در اقدامی شتاب زده و ناگهانی، توسل به این طریق را با وساطت و تشخیص رییس قوه قضائیه، عمومیت و گسترش داد، به نحوی که هرگونه رای اعم از حکم و قرار قطعی صادره از محاکم دادگستری را می‌توان در قالب این طریق اعتراضی، مورد بازنگری و عندالاقضاء نقض قرار داد. اگرچه اشاعه اعاده دادرسی و گسترش قلمرو آن به منظور نقض آراء خلاف شرع و قانون، مطلوب عدالت است ولی اعمال بی‌رویه آن از حرمت و اهمیت این روش می‌کاهد و در عمل آن را به یک طریق عادی تبدیل می‌کند.

ب - پایان نامه

حیدرعلی حسون (۱۳۹۶) در پایان نامه ای با عنوان «بررسی تطبیقی اعاده دادرسی در حقوق ایران و عراق» در دانشگاه رازی، بیان می‌کند اعاده دادرسی طریقی استثنایی است که در مورد احکام قضایی به کار می‌رود که منجر به صدور حکم قطعی شده است. قانون‌گذار ایران و عراق، با اجازه به محکوم علیه برای اقامه‌ی اعتراض، در ماده‌ی (۱۹۶) آیین دادرسی عراق و ماده‌ی (۴۲۶) آیین دادرسی ایران، اعاده دادرسی را پیش بینی کرده است.

فوزیه صیادی (۱۳۹۵) در پایان نامه‌ای با عنوان «فلسفه و مبانی اعاده دادرسی در آیین دادرسی مدنی» در دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهر قدس بیان می‌کند که اعاده دادرسی ابتکاری است به منظور رسیدگی مجدد به آراء قطعی‌الصدور مراجع قضایی که براساس اشتباهات قضایی صادر شده‌اند. اعاده دادرسی براساس جهاتی صورت می‌گیرد که بسیار محدود هستند.

محمد قنبری در پایان نامه ای با عنوان «مقایسه اعاده دادرسی مدنی در حقوق ایران و لبنان» در دانشگاه گیلان بیان می‌کند که یکی از راههای فوق العاده اعتراض، اعاده دادرسی می‌باشد که در سیستم حقوقی ایران و لبنان نیز مورد پذیرش واقع شده است. هر دو نظام حقوقی در مورد اعاده دادرسی به حقوق فرانسه توجه داشته‌اند و این امر یکی از دلایل شباهت اعاده دادرسی در حقوق ایران و لبنان می‌باشد. یکی از مهمترین تفاوت‌های اعاده دادرسی در حقوق ایران و لبنان، گسترده‌تر بودن جهات دادرسی در حقوق لبنان می‌باشد.

سید حسین یوسفی در پایان نامه ای با عنوان «تحلیل اعاده دادرسی طاری در آئین دادرسی مدنی» در دانشگاه آزاد اسلامی واحد شاهرود بیان می‌کند که اعاده دادرسی طاری یکی از راههای فوق‌العاده شکایت از احکام است و به مواردی اختصاص دارد که در جهت دادرسی، یکی از طرفین دعوی حکمی به صورت قطعی صادر گردیده را به عنوان دلیل اقامه و طرف دیگر دعوی که حکم بر علیه وی صادر گردیده، اقدام به اعاده دادرسی در مورد آن حکم می‌کند.

۵- پرسشها یا فرضیه های تحقیق:

سوال اصلی:

۱) شرایط، جهات و آثار اعاده دادرسی در حقوق ایران و آمریکا چیست؟

سوالات فرعی:

۱) اعاده دادرسی در نظام حقوقی ایران و قانون فدرال آمریکا چه جایگاهی دارد؟

۲) چه آراء و احکامی در حقوق ایران و آمریکا قابل اعاده دادرسی می‌باشند؟

۳) مراجع اعاده دادرسی در حقوق ایران و آمریکا کدامند؟

۶- روش تحقیق:

۶-۱- نوع روش مطالعه

این نوشتار به صورت روش توصیفی - تحلیلی براساس منابع کتابخانه ای و بررسی کتب، پایان نامه و ترجمه مقاله و دست یابی به اینترنت، استفاده از پایان‌نامه‌های موجود، استفاده از کتب علمی - آراء وحدت رویه، مطالعه و مقایسه‌ی منابع و تا حد ممکن مشورت و نظرخواهی از اساتید و حقوقدانان در این حوزه و همین‌طور گردآوری و بررسی و تحلیل قوانین عام و خاص در این حیطه می‌باشد.

۶-۲- روش گردآوری اطلاعات

با توجه به نوع موضوع پژوهش، روش گردآوری مطالب به صورت کتابخانه ای و فیش برداری خواهد بود. همچنین استفاده از سایت های اینترنتی مرتبط بصورت خلاصه برداری و درک مفهومی می‌باشد.

۶-۳- ابزار گردآوری اطلاعات

استفاده از منابع و مراجع حقوقی، سایت های اینترنتی بصورت نکته برداری، فیش برداری و خلاصه

برداری.

۶-۴- روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

از آنجایی که این تحقیق جنبه کیفی داشته و با روش مطالعات کتابخانه‌ای (فیش برداری، بانک‌های اطلاعاتی و...) صورت می‌پذیرد، مبنا و معیار در تجزیه و تحلیل‌های کیفی مشخصاً استدلال، استنباط و مقایسه می‌باشد. لذا با استفاده از کلیه منابع کتابخانه‌ای حقیقت موضوع کشف و مورد تحلیل قرار می‌گیرد.

فصل اول:

مفهوم و پیشینه اعاده دادرسی در حقوق ایران و آمریکا

گفتار اول: پیشینه اعاده دادرسی در حقوق ایران و آمریکا

اعاده دادرسی پیشینه‌ای همچون حقوق و آیین دادرسی دارد. چرا که هر زمانی سخن از آیین دادرسی بوده است، آیین دادرسی نیز یکی از اجزاء ثابت آن محسوب می‌شده است. در این گفتار به بیان پیشینه اعاده دادرسی در حقوق ایران و آمریکا خواهیم پرداخت.

بند اول: حقوق ایران

اوج شکوفایی حقوق و آیین دادرسی ایران باستان دوره ساسانی می‌باشد. از این دوران اسنادی وجود دارد که اعاده دادرسی در آن دوره را تایید می‌نماید. با وجود آنکه همه قوانین این دوره صبغه مذهبی داشتند اما دو نوع دادگاه در این دوره از تاریخ وجود داشته است: ۱) دادگاه‌های شخصی؛ ۲) دادگاه‌های روحانی. دادگاه‌های شخصی به دادگاه‌هایی اطلاق می‌شد که به دعاوی غیرمذهبی رسیدگی می‌کرد. دادگاه‌های روحانی نیز به دعاوی مذهبی اختصاص داشت.^۱ پس از ساسانیان و ورود اسلام به ایران، حقوق و آیین دادرسی نیز دچار تغییر و تحولاتی شد. به طور خاص اعاده دادرسی در اسلام به زمان پیامبر (ص) برمی‌گردد که در اصطلاح به قاضی رسیدگی کننده به اعاده دادرسی «صاحب الرد» می‌گفتند.^۲

در دوره معاصر،^۳ محکمه‌های ملکی، نقدی، جزا و شعبه ای هم به نام محکمه استیناف تشکیل یافته و هیأتی نیز به نام «تمیز» گه گاهی از طرف وزیر دعوت می‌شده است.^۴ مضافهً اینکه قانونی برای ترتیب محاکمات نبوده است. آیین دادرسی مدنی با قانون مصوب بیست و پنجم شهریور ماه ۱۳۱۸ ه.ش. از افراط به اعتدال گرایید و در دی ماه ۱۳۳۹ اساس محاکمات بر تباد لوایح کتبی قرار گرفت و محاکمات شفاهی زاید تلقی گردید.^۵

۱. مسیحی، مهرزاد، اعاده دادرسی در امور مدنی، تهران، خرسندی، ۱۳۹۲، ص ۳۲.

۲. ساکت، محمدحسین، دادرسی در حقوق اسلامی، تهران، میزان، ۱۳۸۲، ص ۵۴.

۳. متین دفتری، احمد، آیین دادرسی مدنی و بازرگانی، نشر مجد، ۱۳۹۴، ج ۲، ص ۲۷۴.

۴. راوندی، مرتعی، سیر قانون و دادگستری در ایران. نمرات بهمن، چاپ اول ۱۳۶۸، ص ۲۸۷.

۵. علی پاشا، صالح، سرگذشت قانون، مباحث از به حقوق، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۸۴، ص ۲۷۱.